

Oslo

Kommunerevisjonen

2021

**Eierskapskontroll
VEAS og datterselskaper**

Rapport 12

Siste publikasjoner fra Kommunerevisjonen i Oslo

Kommunerevisjonens rapporter 2020

Rapport 1/2020	Omsorgsbygg Oslo KFs oppfølging av byggeprosjekter
Rapport 2/2020	To byråders oppfølging av brudd på arbeidstidsbestemmelsene
Rapport 3/2020	Oppsummering av utvalgte undersøkelser gjennomført i regnskapsrevisjonen 2019
Rapport 4/2020	Saksbehandling og koordinering av gravearbeider
Rapport 5/2020	Overordnet styringsdialog om opplæring
Rapport 6/2020	Anskaffelser – kvalifikasjonskrav og tildelingskriterier
Rapport 7/2020	Forebygging av frafall fra videregående opplæring
Rapport 8/2020	Barneverntjenestens bruk av tolketjenester - Bydel Grorud og Bydel Søndre Nordstrand
Rapport 9/2020	Tilsyn og brannforebyggende arbeid?
Rapport 10/2020	Eierskapskontroll – eiendommer organisert som aksjeselskaper
Rapport 11/2020	Beredskap og håndtering av koronautbruddet - erfaringsoppsummering barnevern, skole og sykehjem
Rapport 12/2020	Oppfølging av personer med ruslidelser – Bydel Alna og Bydel Nordstrand?
Rapport 13/2020	Startlån og tilskudd til egen bolig
Rapport 14/2020	Eierskapskontroll av styrevalgprosesser
Rapport 15/2020	Barn i sårbare livssituasjoner – barnevern og skoler
Rapport 16/2020	Beredskap og håndtering av koronautbruddet Erfaringsoppsummering smittevernberedskap og samferdsel
Rapport 17/2000	Beredskap og håndtering av koronautbruddet - Oppsummering av Kommunerevisjonens undersøkelser

Kommunerevisjonens rapporter 2021

Rapport 1/2021	Informasjonssikkerhet i Vann- og avløpsetaten
Rapport 2/2021	Forebygging og oppfølging av mobbing og vold – Slemdal skole og Veitvet skole
Rapport 3/2021	Kommunens støtteverktøy for krisehåndtering
Rapport 4/2021	Oppsummering av utvalgte undersøkelser gjennomført i regnskapsrevisjonen 2020
Rapport 5/2021	Eierskapskontroll av Oslo Konserthus AS
Rapport 6/2021	Kostnadskontroll i tidligfase i investeringsprosjekter
Rapport 7/2021	Kvalitet i spesialskole og spesialgruppe – Haukåsen skole og Rødtvet skole
Rapport 8/2021	Bruk av rammeavtaler – Eiendoms- og byfornyelsesetaten og Undervisningsbygg Oslo KF
Rapport 9/2021	Koordinering for barn og unge med stort hjelpebehov
Rapport 10/2021	Utbyggingsavtaler
Rapport 11/2021	Beredskap og håndtering av koronautbruddet – Oppsummering av Kommunerevisjonens koronaundersøkelser
Rapport 12/2021	Eierskapskontroll av VEAS og datterselskaper

Forord

Denne rapporten er et resultat av en eierskapskontroll av Vestfjorden Avløpsselskap (VEAS) og datterselskaper.

Bystyret behandlet 21. oktober 2020 *Overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2020–2024* (sak 283) og vedtok blant annet følgende:

I perioden 2020–2024 skal det årlig gjennomføres eierskapskontroll. Selskap med samfunnmessig ansvar prioriteres høyest i denne kontrollen.

Denne eierskapskontrollen ble vedtatt gjennomført av kontrollutvalget 26. januar 2021 (sak 6) ved behandling av en sak om forvaltningsrevisjon, eierskapskontroller og oppfølgingsundersøkelser med oppstart første halvår 2021.

Eierskapskontrollen er gjennomført i overensstemmelse med kommuneloven § 23-2 første ledd bokstav d, § 23-4, § 23-6 og § 24-2 første ledd, forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 4 og 5, gjeldende standard for eierskapskontroll i kommuner og fylkeskommuner i Norge (RSK 002) og Norges Kommunerevisorforbunds (NKRF) veileder fra oktober 2018: *Veileder i selskapskontroll – med vekt på eierskapskontroll*.

Eierskapskontrollen er utført av prosjektleder Nina M. Vestlund, Kristin Skaane og Mats Fremmerlid.

Vi vil takke Byrådsavdeling for miljø og samferdsel og VEAS for nødvendig bistand i løpet av prosjektet.

16. september 2021

Hilde Ludt (sign.)
ass. avdelingsdirektør

Nina M. Vestlund (sign.)
revisjonsrådgiver

Innhold

Hovedbudskap.....	5
Sammendrag	5
1. Innledning.....	9
1.1 Bakgrunn	9
1.2 Formål og problemstillinger	10
1.3 Avgrensninger	11
1.4 Kriterier	11
1.5 Metodisk tilnærming og gjennomføring	11
1.6 Rapportens oppbygging.....	11
2. Om Vestfjorden Avløpselskap (VEAS).....	12
2.1 Etablering	12
2.2 Rådet	13
2.3 Styret	13
2.4 Rammene for eierskapsutøvelsen	14
3. Oppfølging av rapport 9/2015	15
3.1 Byråden for miljø og samferdsels iverksetting av varslede tiltak etter rapport 9/2015.....	15
3.2 Kommunerevisjonens vurderinger.....	16
4. Oslo kommunes eierstyring av VEAS	18
4.1 Vedtekter	18
4.2 Eiers oppnevning av råd og styre	19
4.3 Mål og føringer for selskapet	20
4.4 Eiers informasjon om selskapets måloppnåelse	22
4.5 Samfunnsansvar	23
4.6 Opplysninger til bystyret og ivaretagelse av bystyrets føringer	24
5. Kommunerevisjonens konklusjon.....	27
6. Uttalelse fra byråden for miljø og samferdsel	28
6.1 Byrådets uttalelse	28
6.2 Kommunerevisjonens vurdering	28
Referanser	29
Figuroversikt.....	29
Vedlegg 1 Kriterier	31
Vedlegg 2 Uttalelse fra byråden for miljø og samferdsel	38

Hovedbudskap

Kommunerevisjonen har vurdert om eierskapsutøvelsen i VEAS var i samsvar med bystyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring i perioden 2018–2020. I tillegg har Kommunerevisjonen undersøkt om varslede tiltak etter rapport 9/2015 *Eierskapskontroll i VEAS var iverksatt*.

Eierskapsutøvelsen var på flere områder i samsvar med krav og føringer, blant annet når det gjaldt mål for selskapet, kjønnsbalanse blant råds- og styremedlemmer, og ivaretagelse av bystyrets føring om å arbeide for å omdanne VEAS til et aksjeselskap. Samtidig viste undersøkelsen at eierskapsutøvelsen på andre områder ikke var i tråd med krav og føringer. Vedtektene hadde enkelte mangler, og var dessuten uklare på ett punkt. Eier hadde ikke fulgt opp at selskapet ivaretok sitt samfunnsansvar. Eier innhentet i liten grad informasjon om selskapets virksomhet, og fremmet ikke årsberetning eller årsregnskap til bystyret. Videre hadde eier i liten grad gitt informasjon til bystyret om investeringer i VEAS, og Kommunerevisjonen stiller spørsmål ved om bystyrets vedtak om VEAS Gass AS (nå VEAS Marked AS) var fulgt opp.

Sammendrag

Formålet med Kommunerevisjonens eierskapskontroll har vært å gi informasjon til kontrollutvalget og bystyret om kommunens utøvelse av eierskapet i VEAS og datterselskaper i perioden 2018–2020, og eventuelt bidra til forbedring på området.

Eierskapskontroll er en avgrenset kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper som kommunen eier alene eller sammen med andre kommuner eller fylkeskommuner. Eierskapskontrollen undersøker om eierskapsutøvelsen utføres i samsvar med gjeldende lover, bystyrets vedtak og forutsetninger og i tråd med beste praksis.

Byråd for miljø og samferdsel har etter fullmakt utøvd eierskapet overfor VEAS i undersøkelsesperioden.

Selskapet er eid av kommunene Oslo (70,5 prosent), Bærum (21,5 prosent) og Asker (8 prosent) og har som formål å rense avløpsvann. Selskapet har to heleide, aktive datterselskaper: VEAS Marked AS (tidligere VEAS Gass AS) og VEAS Næringspark AS.

Problemstillinger og metode

Utøves kommunens eierinteresser i VEAS, og dets to datterselskaper, i samsvar med bystyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

Problemstillingen besvares gjennom undersøkelse av om Oslo kommune har:

- ivaretatt kravene i relevant lovgivning og kommunalt vedtak om bl.a. utforming av vedtekter og valg av styre
- satt klare resultatmål og andre mål for selskapet
- fulgt opp at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar
- sikret seg nødvendig informasjon om selskapet gjennom rapportering om selskapets måloppnåelse gjennom møtevirksomhet og krav til rapportering
- ivaretatt sin opplysningsplikt overfor bystyret

- ivaretatt ev. særskilte føringer fra bystyret
- iverksatt varslede tiltak etter rapport 9/2015 *Eierskapskontroll i VEAS*

Eierskapskontrollen er en avgrenset undersøkelse av hvordan Oslo kommune, som eier, utøver eierskapet ut fra gjeldende føringer på området. Kontrollen er gjennomført ved innhenting av egenerklæringer fra eier, og fra selskapets og datterselskapenes styre. Det er også innhentet dokumenter som er relevante for eierstyringen, og gjennomført intervjuer med representanter for Byrådsavdeling for miljø og samferdsel og VEAS' styre.

Kriteriene er i hovedsak utledet fra kommuneloven og byråds sak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, som ble tatt til orientering av bystyret 25. april 2012 (sak 98).

Datainnsamlingen foregikk i hovedsak i perioden mai-juni 2021. Gitt undersøkelsens karakter gis det ikke anbefalinger.

Sentrale vurderinger

Eiers oppfølging etter rapport 9/2015 *Eierskapskontroll i VEAS*

Eier varslet tiltak rettet mot noen av, men ikke alle, de forholdene Kommunerevisjonen påpekte i 2015. Flere av de varslede tiltakene etter rapport 9/2015 var iverksatt. Andre tiltak var ikke iverksatt: Oslos eierstyringsprinsipper var ikke lagt til grunn i styringen av VEAS. Eier synes ikke å ha informert nye råds- og styremedlemmer om mål for vann- og avløpstjenester til innbyggerne, eller om kommunens prinsipper for eierstyring. Kommunen hadde ikke gitt bedre informasjon om VEAS til bystyret.

Vedtekter

Det var arbeidet med nye vedtekter i forbindelse med omdannelsen av VEAS til et aksjeselskap. De gjeldende vedtektene tilfredsstilte de fleste kravene for § 27-samarbeid i den tidligere kommuneloven, men manglet regler for uttreden fra eller oppløsning av samarbeidet. Vedtektene og overenskomsten viste videre ikke til korrekt bestemmelse for samarbeidet, § 27 Interkommunalt og interfylkeskommunalt samarbeid. Etter Kommunerevisjonens vurdering var det dessuten en uklarhet i vedtektene knyttet til rådets myndighet til låneopptak. Disse forholdene ble også påpekt ved Kommunerevisjonens eierskapskontroll i 2015. Rådet er det øverste organet i VEAS.

Eiers oppnevning av råd og styre

Eier hadde ikke evaluert selskapets råd eller styre. Det var ikke gjennomført valg av råds- eller styremedlemmer i undersøkelsesperioden. Eier hadde ivaretatt Oslo kommunes eierstyringsprinsipp om balansert kjønnsfordeling i den delen av styret og rådet som var valgt av Oslo. Eier hadde gjennomført noe opplæring i undersøkelsesperioden. Kommunerevisjonen merker seg at det i undersøkelsesperioden ble arbeidet med å omdanne VEAS til et aksjeselskap.

Mål og føringer for selskapet

Eiers mål for VEAS, herunder effektivitetsmål, var innarbeidet i selskapets vedtekter. Eier hadde ikke sørget for at Oslo kommunes eierstyringsprinsipper var gjort gjeldende i datterselskapene. Kommunerevisjonen ser at VEAS ble styrt gjennom et konsensusorientert samarbeid, men mener Oslo kommune likevel hadde anledning til å ta

initiativ til og fremme forslag for rådet på områder som oppfattes som viktige for kommunen.

Eiers informasjon om selskapets måloppnåelse

Eier hadde ikke gjennomført faste kontaktmøter med selskapet for å få informasjon om måloppnåelse, og innhentet i liten grad rapportering om virksomheten. Dette var også tilfellet ved Kommunerevisjonens eierskapskontroll i 2015. Kommunerevisjonen ser at selskapet hadde en særskilt styringsform, men mener det likevel kunne være relevant for kommunen å få informasjon om selskapets måloppnåelse. Dette var særlig viktig gitt VEAS' samfunnskritiske funksjon.

Samfunnsansvar

Eier hadde ikke fulgt opp at selskapet ivaretok sitt samfunnsansvar. Tilsvarende gjaldt for VEAS overfor datterselskapene. Eier viste til at det var rådet som godkjente instruks for selskapet. Kommunerevisjonen merker seg at VEAS, uavhengig av eier, hadde en egen prosedyre for samfunnsansvar. Videre hadde VEAS tatt initiativ til gjennomgang av selskapets etiske regelverk opp mot eierkommunenes regelverk, og eget regelverk opp mot Oslo-modellen.

Opplysninger til bystyret og ivaretagelse av bystyrets føringer

Byrådet hadde ikke fremmet årsberetning og årsregnskap om VEAS til bystyret, men det var gitt noe informasjon om VEAS gjennom rapportering fra Vann- og avløpsetaten. Dette var også tilfellet ved Kommunerevisjonens eierskapskontroll i 2015.

Byrådet hadde i undersøkelsesperioden, ved to anledninger, fremmet saker som berørte selskapet.

Med hensyn til føringen om at det forutsettes at styrings- og rapporteringsstruktur gir tilfredsstillende demokratisk innsyn og kontroll i VEAS Gass AS (nå VEAS Marked AS), viser eierskapskontrollen at eier ikke hadde gjennomført faste kontaktmøter med VEAS for å få informasjon om måloppnåelse, jf. kapittel 4.4. Videre innhentet eier i liten grad rapportering om virksomheten, jf. kapittel 4.4. I lys av den begrensede informasjonen som eier og bystyret mottok om selskapet og datterselskapene, stiller Kommunerevisjonen spørsmål ved om føringen ble fulgt opp.

Eier hadde i liten grad gitt informasjon til bystyret om investeringer i VEAS, jf. bystyrets vedtak om låneopptak og investeringer.

Eier hadde ivare tatt bystyrets føring om å jobbe med å omdanne VEAS til aksjeselskap. Bystyret fattet vedtak om å omdanne VEAS til et aksjeselskap i møte 8. september 2021 (sak 220).

Uttalelser til rapporten

Kommunerevisjonen har mottatt uttalelse til rapporten fra byråden for miljø og samferdsel. Byråden viser i uttalelsen til relevante tiltak. Rapporten ble også sendt til rådet og styret i VEAS, og styrene i VEAS Marked AS og VEAS Næringspark AS, med mulighet for uttalelse. Selskapene ønsket ikke å avgi uttalelse.

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Vestfjorden Avløpsselskap (VEAS) er et interkommunalt samarbeid etter den tidligere kommunelovens § 27, og er eid av kommunene Oslo (70,5 prosent), Bærum (21,5 prosent) og Asker (8 prosent).

Rådet er selskapets øverste organ og består av 11 medlemmer fra Oslo, Bærum og Asker. Selskapets styre består av syv representanter fra eierkommunene og to representanter for de ansatte. Styret rapporterer til rådet. I tillegg ledes selskapet av en administrerende direktør.

VEAS' hovedvirksomhet er å rense avløpsvann, herunder nærmere 60 prosent av Oslos avløpsvann. VEAS-anlegget er Norges største renseanlegg og har 104 ansatte.

VEAS eier 100 prosent av aksjene i VEAS Næringspark AS og tidligere VEAS Gass AS, nå VEAS Marked AS.

§ 27-samarbeid, etter kommuneloven av 1992, ble i ny kommunelov 22. juni 2018 erstattet av nye samarbeidsformer (kommunalt oppgavefelleskap og interkommunalt politisk råd). § 27-samarbeid må være omdannet til en lovlig samarbeidsmodell innen fire år etter ikrafttredelse. I den forbindelse har styret i VEAS besluttet at selskapet skal omdannes fra interkommunalt samarbeid i henhold til den tidligere kommuneloven § 27 til aksjeselskap regulert av prinsipper nedfelt i vedtekter og aksjonæravtale. VEAS AS vil få samme eiere og eierbrøk som tidligere. Bystyret fattet vedtak om å omdanne VEAS til et aksjeselskap i møte 8. september 2021 (sak 220).

Oppfølging av rapport 9/2015

Kommunerevisjonen gjennomførte en eierskapskontroll av VEAS i 2015 (rapport 9/2015 *Eierskapskontroll i VEAS*), i samarbeid med kommunerevisjonene i Asker og Bærum. Kommunerevisjonen konkluderte i 2015 med at eierskapsutøvelsen i perioden 2012–2014 i hovedsak var gjennomført i samsvar med krav i kommuneloven. Undersøkelsen avdekket enkelte mangler og svakheter ved selskapets vedtekter:

- Vedtektene inneholdt ikke regler for uttreden fra eller oppløsning av samarbeidet slik kommuneloven krevde etter endring av loven i 1992.
- Vedtektene og overenskomsten henviste ikke til korrekt bestemmelse i kommuneloven når det gjaldt hjemmel for samarbeidet om VEAS, som var § 27 interkommunalt og interfylkeskommunalt samarbeid.
- Det var en uklarhet i vedtektene i forbindelse med rådets myndighet til å binde virksomheten i forbindelse med eventuelle låneoptak.

Undersøkelsen i 2015 viste videre at de tre eierkommunene hadde ulik praksis når det gjaldt ivaretagelse av bystyrets og kommunestyrenes vedtak, forutsetninger og etablerte normer for god eierstyring på flere viktige områder:

- Oslo hadde ikke utarbeidet en eierstrategi eller eierbrev som klargjorde forventninger til rådet, styret og selskapet utover det som var uttrykt i vedtektene.
- Oslo hadde ikke kontakt- eller eiermøter, men hadde møter med styrets representanter og rådets leder om enkeltsaker.

- Oslo mottok rapportering, men sendte den ikke videre til politisk behandling slik det var krav om for andre typer selskaper.
- Oslo hadde frem til april 2015 ikke benyttet kompetansemessige kriterier for valg av medlemmer til råd og styre i VEAS.

Byrådsavdelingen viste til flere relevante tiltak i sin uttalelse til rapporten. Det ble ikke varslet tiltak til alle påpekningene fra Kommunerevisjonen. De varslede tiltakene presenteres i kapittel 3.1 nedenfor.

Rapport 9/2015 ble behandlet i kontrollutvalgets møte 16. juni 2015 (sak 53), og det ble fattet følgende vedtak:

Kommunerevisjonens rapport 09/2015 *Eierskapskontroll i VEAS* viser at eierskapsutøvelsen i selskapet i hovedsak ble gjennomført i samsvar med krav i kommuneloven, men det var enkelte mangler ved selskapets vedtekter. Undersøkelsen viste samtidig at de tre eierkommunene hadde ulik praksis når det gjaldt ivaretagelse av eierstyring på flere viktige områder.

Kontrollutvalget merker seg at Byrådsavdeling for miljø og samferdsel vil ta med seg rapportens konklusjoner i det videre arbeidet med eierstyringen og i samarbeidet med Asker og Bærum om VEAS.

Kontrollutvalget tar for øvrig rapporten til orientering.

Samferdsels- og miljøkomiteen fattet tilsvarende vedtak 7. oktober 2015 (sak 78).

1.2 Formål og problemstillinger

Formålet med eierskapskontrollen er å informere bystyret og kontrollutvalget om kommunens eierskapsutøvelse i VEAS og dets datterselskaper, og bidra til å utvikle eierstyringen i Oslo kommune.

Problemstillingen for eierskapskontrollen er som følger:

Utøves kommunens eierinteresser i VEAS og dets to datterselskaper i samsvar med bystyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

Problemstillingen besvares gjennom undersøkelse av om Oslo kommune har:

- ivaretatt kravene i relevant lovgivning og kommunalt vedtak om bl.a. utforming av vedtekter og valg av styre
- satt klare resultatmål og andre mål for selskapet
- fulgt opp at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar
- sikret seg nødvendig informasjon om selskapet gjennom rapportering om selskapets måloppnåelse gjennom møtevirksomhet og krav til rapportering
- ivaretatt sin opplysningsplikt overfor bystyret
- ivaretatt ev. særskilte føringer fra bystyret
- iverksatt varslede tiltak etter rapport 9/2015

Vi har også undersøkt i hvilken grad eiers føringer, herunder om Byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, er blitt gjort gjeldende i de to datterselskapene.

1.3 Avgrensninger

Undersøkelsen omfatter VEAS og datterselskapene VEAS Næringspark AS og VEAS Marked AS i årene 2018–2020.

1.4 Kriterier

Kriteriene er utledet fra:

- kommuneloven av 25. september 1992
- bystyresak 208/92 *Profesjonalisering av styrefunksjonen i Oslo kommune*, behandlet av bystyret 8. april 1992
- byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, tatt til orientering av bystyret 25. april 2012 (sak 98)
- kommunesektorens organisasjon (KS) *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll*, 2020

1.5 Metodisk tilnærming og gjennomføring

Eierskapskontroll gjennomføres som en mer begrenset kontroll enn en forvaltningsrevisjon. Kontrollen er gjennomført i tråd med gjeldende standard for eierskapskontroll i kommuner og fylkeskommuner i Norge (RSK 002). Undersøkelsen er videre basert på Norges Kommunerevisorforbunds veileder *Selskapskontroll – med vekt på eierskapskontroll* (22. oktober 2018).

Kontrollen er gjennomført ved at det er innhentet egenerklæringer fra kommunens eierrepresentant, Byrådsavdeling for miljø og samferdsel, og selskapets og datterselskapenes styre. Det var styret i VEAS som utgjorde generalforsamling i begge datterselskapene. I tillegg er det innhentet dokumenter som er relevante for eierstyringen, samt gjennomført intervjuer med en representant for Byrådsavdeling for miljø og samferdsel og leder og nestleder i VEAS' styre. Det er også innhentet informasjon om eiers oppfølging av varslede tiltak etter rapport 9/2015 *Eierskapskontroll i VEAS*. Gitt undersøkelsens karakter gis det ikke anbefalinger.

Prosjektet ble formelt startet ved at det ble sendt ut oppstartsbrev til byråden for miljø og samferdsel, selskapets styreleder og administrerende direktør (som også er styreleder i datterselskapene) 10. mai 2021. Det ble avholdt oppstartsmøter med VEAS 31. mai og med Byrådsavdeling for miljø og samferdsel 7. juni 2021.

Undersøkelsen har omfattet perioden 2018–2020. Datainnsamling foregikk i hovedsak i perioden mai–juni 2021.

1.6 Rapportens oppbygging

I kapittel 2 gis det en kort beskrivelse av VEAS. I kapittel 3 gjennomgås oppfølgingen av rapport 9/2015 og fakta og vurderinger av eierskapsutøvelsen i selskapet i perioden 2018–2020. Kommunerevisjonens konklusjon står i kapittel 4. I kapittel 5 sammenfatter og kommenterer vi byråden for miljø og samferdsels uttalelse til rapporten. Byrådens uttalelse følger i sin helhet i vedlegg 3.

2. Om Vestfjorden Avløpsselskap (VEAS)

2.1 Etablering

VEAS ble etablert i 1976 som et samarbeid etter dagjeldende kommunelov ved en overenskomst mellom ordførerne i Oslo, Asker og Bærum og etter vedtak i bystyret i Oslo og kommunestyrene i Asker og Bærum. Overenskomsten legger, sammen med vedtektene, føringer for VEAS' virksomhet. I tillegg setter forurensningsmyndighetenes krav til rensing av avløpsvannet viktige rammer for selskapets virksomhet.

VEAS ble etablert for å bedre vannforholdene i Oslofjorden. Etter vedtektenes § 2 er formålet med selskapet «(...) å prosjektere, bygge, eie og drive renseanlegg, transportsystem m.v. (...), for med dette å oppnå en renere Oslofjord». Renseanlegget, som er lokalisert på Bjerkås i Asker kommune, ble satt i drift i 1982. Driftstilskuddet (utenom renter og avdrag) fra eierkommunene fordeles etter leverte avløpsmengder. Driftsbudsjettet for 2020 var på 360 millioner, hvorav 230 millioner var netto driftstilskudd fra eierkommunene. Ifølge årsrapporten til VEAS for 2020 hadde selskapet 104 ansatte.

VEAS håndterer avløpsvann fra tilsvarende vel 835 000 innbyggere i de tre kommunene og renser i tillegg avløpsvann for Røyken og Nesodden kommuner. I tillegg til at VEAS renser vann, produserer selskapet biorest av avløpsslam og nitrogenløsning som benyttes i landbruket. VEAS produserer også biogass som har vært benyttet i produksjon av elektrisk strøm og varme. I desember 2020 ble et nytt produksjonsanlegg for flytende biogass – som brukes som fornybart biodrivstoff – satt i drift.

I perioden 2014–2025 investerer VEAS over én milliard kroner på omfattende rehabilitering og oppgradering av anlegget. Arbeidet gjennomføres mens anlegget er i full drift.

Deloitte AS var VEAS' revisor på undersøkelsestidspunktet.

2.1.1 Omdannelse av VEAS til et aksjeselskap

Den nye kommuneloven, av 22. juni 2018, har bestemmelser om interkommunale samarbeid og trådte i kraft høsten 2019. I denne loven ble reglene om interkommunale samarbeid, slik som VEAS, opphevet og erstattet med nye samarbeidsformer, med en overgangsperiode på fire år fra ikrafttredelsen.

Ifølge egenerklæringene til styret og rådet startet VEAS i 2018 arbeidet med å forberede omdannelse til aksjeselskap. Rådet i VEAS fattet et vedtak om omdannelse i april 2019. Kommunestyrene i Asker og Bærum hadde vedtatt omdannelsen av VEAS til et aksjeselskap i juni 2019. Bystyret fattet vedtak om å omdanne VEAS til et aksjeselskap i møte 8. september 2021 (sak 220).

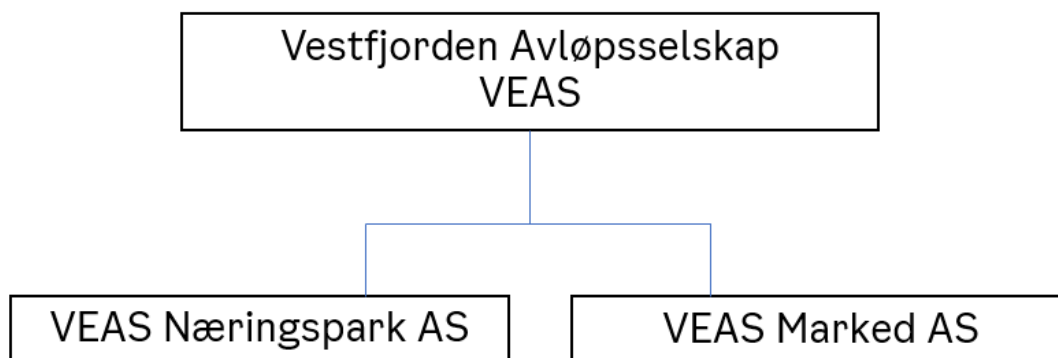
Omdanningen vil medføre at det opprettes et nytt morselskap som skal eie aksjer i datterselskapene. VEAS AS skal organisere sin virksomhet i underliggende datterselskaper. På omdanningstidspunktet vil konsernet bestå av VEAS AS og datterselskapene VEAS Selvkost AS, VEAS Marked AS og VEAS Næringspark AS. For å forberede omdanningsprosessen med systemer, bankforbindelser og rutiner hadde VEAS i 2019 etablert de juridiske enhetene VEAS AS og VEAS Selvkost AS.

2.1.2 Datterselskaper

I 2016 kjøpte VEAS industriområdet VEAS Næringspark AS for å sikre arealer for nødvendige kapasitetsutvidelser og økt utnyttelse av sluttprodukter. VEAS Næringspark AS omfattet rundt 40 000 kvadratmeter tomt. Bygningene utgjorde rundt 10 600 kvadratmeter. Styret i VEAS hadde det overordnede ansvaret for all aktivitet i datterselskapet og utgjorde datterselskapets generalforsamling. Styret i VEAS Næringspark AS bestod av tre medlemmer fra VEAS' ledergruppe med VEAS' administrerende direktør som styreleder. Formålet med selskapet var å legge til rette for VEAS' nærings- og eiendomsutvikling gjennom å anskaffe, prosjektere, bygge ut, leie, eie, drive, leie ut og selge næringsarealer og næringsbygg. VEAS og VEAS Marked AS var de største leietakerne og stod på undersøkelsestidspunktet for rundt 70 prosent av de totale leieinntektene til parken.

Når det gjaldt VEAS Marked AS, hadde styret i VEAS det overordnede ansvaret for all aktivitet i datterselskapet og utgjorde datterselskapets generalforsamling. Virksomhetens formål var å bygge og drive oppgraderingsanlegget for biogass, kjøpe rågass fra VEAS og selge den foredlede gassen. Våren 2018 ga VEAS' eiere tilslutning til etableringen av oppgraderingsanlegg. I november 2018 besluttet styret i VEAS at markedet var tilstrekkelig sikret for å kunne starte bygging. Anlegget stod klart høsten 2020, og produksjonen av flytende biogass startet opp med prøvedrift i tredje kvartal 2020. Det var ifølge VEAS inngått avtaler om kjøp av rågass og salg av biogass.

Figur 1 Organisering av VEAS med datterselskaper

Note: Figuren viser organiseringen av VEAS med datterselskaper på undersøkelsestidspunktet. VEAS Marked AS het tidligere VEAS Gass AS.

2.2 Rådet

Rådet er VEAS' øverste organ. I henhold til vedtektene som gjaldt i undersøkelsesperioden 2018–2020, besto rådet av elleve medlemmer, hvorav seks var oppnevnt fra Oslo kommune, tre var fra Bærum og to fra Asker. Rådet hadde et tilsvarende antall varamedlemmer hvor fordelingen mellom kommuner var lik den for de elleve hovedmedlemmene. Vedtektene ble sist endret i februar 2015. Vedtektene for denne undersøkelsen er derfor de samme som ble lagt til grunn for den forrige eierskapskontrollen fra 2015. Rådets oppgaver og ansvar fremgikk av vedtektene.

2.3 Styret

I henhold til vedtektene i undersøkelsesperioden 2018–2020 besto VEAS' styre av syv hovedmedlemmer fra kommunene, hvorav tre var fra Oslo og to fra hver av Asker og Bærum kommune. I tillegg besto styret av to representanter for de ansatte i VEAS.

Styret hadde også syv varamedlemmer med tilsvarende fordeling på de tre kommunene som for hovedmedlemmene. Styrets oppgaver og ansvar fremgikk av vedtektene.

2.4 Rammene for eierskapsutøvelsen

Byrådet ble i bystyrets møte 10. juni 2009 (sak 172) bemyndiget til å oppnevne Oslo kommunes representanter til rådet og styret i VEAS. Byrådsavdeling for miljø og samferdsel hadde ansvaret for oppfølging av VEAS. Byrådsavdelingen var også ansvarlig for oppfølgingen av Vann- og avløpsetaten, som stod for overføringene av Oslo kommunes bidrag til finansiering av VEAS.

3. Oppfølging av rapport 9/2015

I dette kapittelet presenteres oppfølgingen av rapport 9/2015 *Eierskapskontroll i VEAS*.

3.1 Byråden for miljø og samferdsels iverksetting av varslede tiltak etter rapport 9/2015

3.1.1 Varslede tiltak

Etter rapport 09/2015 viste byrådsavdelingen til at følgende tiltak var eller ville bli iverksatt:

- Representanter til styre og råd oppnevnes etter kompetansemessige kriterier.
- Oslo kommune ville ta initiativ for å vurdere behovet for endringer i vedtektenes omtale av rådets myndighet ved eventuelle låneopptak.
- Byrådsavdelingen ville ta opp til diskusjon om det burde utarbeides en felles eierstrategi som klargjorde eiernes forventninger.
- Det ble gjennomført et møte med eierkommunene 24. april 2015 for å styrke samarbeidet. Et nytt møte ble planlagt høsten 2015 med blant annet en oppfølging av Kommunerevisjonens rapport.
- Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper (byrådssak 273/11) ble oppfattet som relevante og som førende for eierstyringen av VEAS. Oslo kommune hadde gjennomført informasjonsmøte for nye råds- og styremedlemmer den 18. mai 2015 og ville følge opp med informasjon om Oslo kommunes forventninger, ved å informere om Oslo kommunes mål for vann- og avløpstjenester til innbyggerne, og om kommunens prinsipper for eierstyring.
- Det ville gis bedre informasjon om VEAS til bystyret.

Kommunerevisjonen minnet i vurderingen av byrådsavdelingens uttalelse om at det også var andre mangler ved vedtektene enn uklarhetene rundt låneopptak. Dette gjaldt henvisning til riktig paragraf i kommuneloven og regler for uttreden eller oppløsning av samarbeidet. Det ble ikke meldt tiltak knyttet til disse manglene.

3.1.2 Faktafremstilling

Kompetansemessige kriterier

Eier viste i egenerklæringen til at siste oppnevning av styremedlemmer ble gjort i 2015, jf. byrådssak 1045/15 *Vestfjorden Avløpsselskap (VEAS) - oppnevning av nye medlemmer til rådet og styret*, med gjenoppnevning i 2016, jf. byrådssak 1047/16 *Reoppnevning av Oslo kommunes representanter til styre og råd i Vestfjorden Avløpsselskap (VEAS)*. Ifølge eier var følgende lagt til grunn ved oppnevning og gjenoppnevning:

Det følger av bystyresak 208/92 om profesjonalisering av styrefunksjonen og bystyremelding 2/95 at det i selskaper skal velges styremedlemmer etter fagkompetanse og ikke etter partipolitisk tilhørighet. Rådsmedlemmene er valgt ut etter samme kriterium.

Videre er følgende generelle hensyn lagt til grunn for utvelgelsen av råds- og styrerepresentanter: Selskapets behov for kompetanse, aktuelle strategiske utfordringer selskapet står overfor, og behovet for oppfølging av eiers interesser.

Ut fra dette er ledererfaring, styreerfaring, erfaring med gjennomføring av større byggeprosjekter/investeringsprosjekter, bransjekunnskap, fortrolighet med offentlige eiere og kunnskap om politiske prosesser vektlagt i utvelgelsen.

Endringer i vedtektene, felles eierstrategi og møte for å styrke samarbeidet

Det var ikke gjort endringer i vedtektene siden februar 2015.

Eier viste til at det etter kommunens initiativ ble avholdt et møte mellom eierne 11. februar 2016. Referatet viste at Kommunerevisjonens rapport var tema, og det stod følgende:

Oslo kommune har i brev til Kommunerevisjonen gitt synspunkter på rapporten 09/2015 og har merknader vedrørende eierstyring. Disse punktene ble diskutert i møtet.

Ifølge eier resulterte ikke møtet i noen beslutning om en felles eierstrategi eller endringer i vedtektenes omtale av rådets myndighet ved eventuelle låneopptak.

Kommunens eierstyringsprinsipper og informasjon om kommunens mål og prinsipper

Eier hadde ikke anvendt kommunens eierstyringsprinsipper i styringen av VEAS. Ifølge eier måtte dette ses i sammenheng med at selskapet var et § 27-samarbeid, og at disse prinsippene gjaldt for aksjeselskap og derfor hadde begrenset relevans for VEAS. Eier viste videre til at budsjett, regnskap og årsberetning ble besluttet av rådet, samt at vedtektene i praksis la til grunn konsensus. Dette innebar at det var andre og strammere rammer for eierstyringen av selskapet enn for et ordinært aksjeselskap.

Eier opplyste at felles holdning til eierstyring og samarbeid var tema på møtet med de andre eierne 11. februar 2016. Møtet resulterte ikke i en felles holdning på dette punkt.

Når det gjaldt informasjon om kommunens mål og prinsipper, viste eier til at rådsleder og nestleder i styret (begge Oslos representanter) ble invitert til møte 13. oktober 2015, der blant annet oppfølging av Kommunerevisjonens rapport var tema. Utover dette hadde ikke eier informasjon om hvordan tiltaket ble fulgt opp.

Informasjon til bystyret

Eier opplyste at det ikke var gjort endringer i hvilken informasjon som ble gitt til bystyret om selskapets løpende drift. Ifølge eier hadde selskapets årsberetning og årsregnskap verken i kontrollperioden eller tidligere blitt forelagt bystyret. Eier viste til at det var rådets oppgave å godkjenne styrets årsberetning og regnskap. Eier opplyste at dersom bystyret sluttet seg til forslaget om å gjøre VEAS om til aksjeselskap, vil selskapets årsrapport og regnskap, på lik linje som for øvrige aksjeselskap, bli lagt frem for bystyret. Som nevnt ovenfor fattet bystyret vedtak om å omdanne VEAS til et aksjeselskap i møte 8. september 2021 (sak 220).

Det ble ikke fremmet egen byrådssak om opprettelsen av VEAS Næringspark AS. Eier opplyste at det ble oppfattet som et eiendomskjøp og en investering, ikke som opprettelse av et aksjeselskap. Eiendommen var organisert i et aksjeselskap på oppkjøpstidspunktet. Eier viste til at det i sak 1 2016 var følgende informasjon:

De største investeringsprosjektene i 2016 er biogassoppgradering, betongrehabilitering i basseng og kjøp av næringsseiendom i tilknytning til VEAS sitt anlegg.

3.2 Kommunerevisjonens vurderinger

Eier varslet tiltak rettet mot noen av, men ikke alle, de forholdene Kommunerevisjonen påpekte i 2015. Kommunerevisjonen merker seg at flere av tiltakene var iverksatt.

Eierstyringsprinsippene var ikke lagt til grunn i styringen av VEAS. Eier synes ikke å ha informert nye råds- og styremedlemmer om mål for vann- og avløpstjenester til innbyggerne eller om kommunens prinsipper for eierstyring. Kommunen hadde heller ikke gitt bedre informasjon om VEAS til bystyret, slik det ble varslet etter rapport 9/2015.

4. Oslo kommunes eierstyring av VEAS

4.1 Vedtekter

4.1.1 Kriterier

Vedtektene skal minst angi

- rådets og styrets sammensetning og hvordan det utpekes
- området for rådets og styrets virksomhet
- hvorvidt deltakerkommunene skal gjøre innskudd til virksomheten
- hvorvidt rådet/styret har myndighet til å ta opp lån eller på annen måte pådra deltakerne økonomiske forpliktelser
- uttreden fra eller oppløsning av samarbeidet

4.1.2 Faktabeskrivelse

Gjeldende vedtekter for undersøkelsesperioden 2018–2020 ble underskrevet av ordførerne i Asker, Bærum og Oslo 21. september 1976. Endringer i § 7 *Om styret*, vedrørende ansattes representanter, ble vedtatt i kommunestyre/bystyre henholdsvis den 25. juni 1986 i Asker, den 18. mai 1986 i Bærum og den 21. januar 1987 i Oslo.

Som nevnt i delkapittel 3.1.2 var det ikke gjort endringer i vedtektene siden februar 2015. Eier viste til at vedtektsendringer normalt skjedde etter innspill fra selskapet selv. Videre viste eier til at det måtte være enighet mellom eierkommunene før vedtektsendring kunne gjennomføres. Selskapets vedtekter var sist blitt vurdert i forbindelse med at VEAS skal omdannes til et aksjeselskap. Det var utarbeidet og foreslått vedtekter for aksjeselskapet.

Rådet hadde ifølge egenerklæringen ikke sett det hensiktsmessig å gjøre endringer i vedtektene, gitt de store endringene som ville følge av omdanningen.

Rådets og styrets sammensetning, hvordan det utpekes, og områder for virksomhet

Vedtektene inneholdt informasjon om antall medlemmer og fordeling mellom kommunene når det gjaldt representanter til rådet og styret, hvem som kunne velges, og rådets og styrets gjøremål.

Deltakerkommunenes innskudd til virksomheten

Om deltakerkommunenes innskudd til virksomheten fremkom det av vedtektenes § 6 regler om at rådet skulle innkalle den kapital som var nødvendig utover lånekapitalen, jf. overenskomstens § 5.

Rådets/styrets myndighet til å ta opp lån eller på annen måte pådra deltakerne økonomiske forpliktelser

Det var ikke eksplisitt informasjon i vedtektene om hvorvidt styret hadde myndighet til å ta opp lån eller på andre måter pådra deltakerne økonomiske forpliktelser. Ifølge vedtektenes § 8 hadde styret myndighet til å treffe alle nødvendige vedtak om selskapets drift så sant dette ikke var overlatt til andre.

Når det gjaldt rådets myndighet til låneopptak, fremkom det av vedtektene at rådet kunne godkjenne opptak av lån innenfor rammene av overenskomstens § 6 (vedtektenes § 6, punkt h). I overenskomstens § 6 står det:

Partene forplikter seg til å stille garantier for lån opp til 344,1 mill. kr. (1976) i den takt som er angitt i det reviderte forprosjektet, dersom partene ikke blir enige om annet.

.....

Den øvre grense for garantier er satt til 344,1 mill. kr. (1976). Dette betyr at beløpet må justeres i henhold til den faktiske prisutviklingen i utbyggingstiden – uttrykt ved byggeindex for VA-anlegg.

Vedtektene viste tilbake på en del av overenskomsten som dreide seg om den opprinnelige investeringen, som skulle iverksettes fra og med 1976. Overenskomsten og vedtektene forutsatte at det skulle skje løpende vedlikehold og rehabilitering, for å opprettholde driften ved anlegget.

Vedtektenes § 1 (og overenskomsten) viste til hjemmelsgrunnlaget i kommuneloven § 29, mens reglene for kommunalt samarbeid som VEAS var hjemlet i, stod i kommuneloven (gjeldende fra 1993) § 27 *Interkommunalt og interfylkeskommunalt samarbeid*.

Uttreden fra eller oppløsning av samarbeidet

Vedtektene inneholdt ikke regler for uttreden fra eller oppløsning av samarbeidet.

4.1.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Kommunerevisjonen merker seg at det var arbeidet med nye vedtekter i forbindelse med omdannelsen av VEAS til et aksjeselskap. De gjeldende vedtektene tilfredstilte de fleste kravene for § 27-samarbeid i den tidligere kommuneloven, men manglet regler for uttreden fra eller oppløsning av samarbeidet. Vedtektene og overenskomsten viste videre ikke til korrekt bestemmelse for samarbeidet, § 27 *Interkommunalt og interfylkeskommunalt samarbeid*. Etter Kommunerevisjonens vurdering var det dessuten en uklarhet i vedtektene knyttet til rådets myndighet til låneopptak. Disse forholdene ble også påpekt ved Kommunerevisjonens eierskapskontroll i 2015.

4.2 Eiers oppnevning av råd og styre

4.2.1 Kriterier

- Eier bør evaluere selskapets styre/råd opp mot fastsatte mål. Evalueringen bør ta utgangspunkt i rapportering, styrets/rådets egevalueringer og kontakten for øvrig med selskapet.
- Eier bør sørge for at styrets/rådets totale kompetanse – den formelle og reelle – vurderes ved oppnevning av et nytt styre/råd og/eller nye styre-/rådsmedlemmer, sett ut fra selskapets behov for kompetanse.
- Eier bør sikre at kravene om representasjon av begge kjønn i styret/rådet overholdes.
- Eier bør følge opp at styre-/rådsmedlemmene gis nødvendig opplæring.

4.2.2 Faktabeskrivelse

Eiers evaluering

Ifølge eiers egenerklæring hadde byrådsavdelingen i undersøkelsesperioden ikke gjennomført evalueringer av kommunens medlemmer i rådet og styret. Dette var på bakgrunn av at det i samme periode hadde blitt arbeidet med å gjøre VEAS om fra et §

27-selskap, etter gammel kommunelov, til et aksjeselskap. Etter en omdannelse av VEAS til aksjeselskap, vil rådet bli avviklet og nytt styre i aksjeselskapet oppnevnt. Det hadde i undersøkelsesperioden derfor blitt vurdert som hensiktsmessig å gjøre minst mulig endringer i rådets og styrets sammensetning til organiseringen var nærmere avklart.

Ifølge styrets egenerklæring hadde styret evaluert sitt arbeid høsten 2019. Styret hadde i utgangspunktet funksjonstid ut året 2019, men styremedlemmene hadde fått forlenget sin funksjonstid i påvente av omdanningen til aksjeselskap.

Eiers vurdering av styrets kompetanse

Det hadde ikke vært oppnevnt nye råds- eller styremedlemmer i undersøkelsesperioden. Dette i påvente av omdannelse av VEAS til aksjeselskap.

Eiers oppfølging av krav til representasjon i styret/rådet

Ifølge veas.nu hadde rådet seks medlemmer fra Oslo kommune i undersøkelsesperioden, hvorav tre kvinner og tre menn, og seks varamedlemmer, hvorav tre kvinner og tre menn. Rådet samlet hadde fem kvinnelige og seks mannlige representanter.

I styret hadde Oslo kommune tre medlemmer, hvorav en mann og to kvinner, og tre varamedlemmer, hvorav to kvinner og en mann. Styret samlet hadde fire mannlige og tre kvinnelige representanter. I tillegg kom to mannlige ansattrepresentanter.

Eiers oppfølging av opplæring

Eier hadde ikke direkte etterspurt om styre- og rådsmedlemmer hadde hatt behov for kompetanseheving i kontrollperioden. Dette ble begrunnet med at styre- og rådsmedlemmene hadde sittet siden 2015, og at det ved oppnevningen ble tatt utgangspunkt i blant annet kompetanse. Det ble også avholdt et orienteringsmøte 18. mai 2015 for de nyoppnevnte medlemmene.

Dette ble bekreftet i rådets og styrets egenerklæringer. De viste også til at Oslo kommune hadde arrangert tre samlinger i undersøkelsesperioden, henholdsvis i november 2019 om sirkulærøkonomi, i februar 2018 om eierstyring og grønn vekst, og i mai 2018 om Oslofjorden og «VEAS – en viktig brikke i samfunnsregnskapet».

4.2.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Eier hadde ikke evaluert selskapets råd eller styre. Det var ikke gjennomført styrevalg eller valg av rådsmedlemmer i undersøkelsesperioden. Eier hadde ivaretatt Oslo kommunes eierstyringsprinsipp om balansert kjønnsfordeling i den delen av styret og rådet som var valgt av Oslo. Kommunerevisjonen merker seg at eier hadde gjennomført noe opplæring i undersøkelsesperioden. Kommunerevisjonen merker seg videre at det i undersøkelsesperioden ble arbeidet med å omdanne VEAS til et aksjeselskap.

4.3 Mål og føringer for selskapet

4.3.1 Kriterier

- Eier bør ha satt klare mål og resultatmål. Herunder bør det stilles krav om effektiv drift og at driften skal skje etter bedriftsøkonomiske prinsipper samt andre mål, for eksempel produksjons- eller produktivitetsmål.
- Eier bør sørge for at kommunens eierstyringsprinsipper gjøres gjeldende i datterselskaper.

4.3.2 Faktabeskrivelse

Både eier, styret og rådet viste i egenerklæringen til at målene for selskapet var nedfelt i overenskomsten og vedtektenes § 2. Det var ikke fastsatt særskilte mål for selskapet utover dette.

I vedtektenes § 2 stod følgende:

Selskapets formål er å prosjektere, bygge, eie og drive renseanlegg, transportsystem m. v. i henhold til revidert forprosjekt utarbeidet av Oslofjordkontoret datert 14. mai 1976, eventuelle statlige pålegg og vedtak av de samarbeidende kommuner og overenskomst datert 21. september 1976, for med dette å oppnå en renere Oslofjord.

Rådet og styret oppfattet målene som overordnede og generelle. Ifølge styrets og rådets egenerklæringer fastsatte VEAS årlige virksomhetsmål. Målene var blant annet basert på utslippstillatelse og rensekrav. Videre ble beslutninger som instruerte selskapet, fattet av rådet, blant annet godkjenning av budsjetter, låneopptak og instruksjoner for selskapets administrasjon.

Eier viste videre til at rammene for styringen av selskapet var gitt i gjeldende vedtekter og i overenskomsten med Asker og Bærum kommune, og at det i disse dokumentene ikke var fastsatt resultatmål, eller andre mål, for selskapet. Virksomheten ble finansiert i tråd med selvkostregelverk, og skulle ikke drives med økonomisk fortjeneste som formål (jf. vedtektenes § 13).

Ifølge vedtektenes § 10 *Om verkssjefen* skulle vedkommende lede den daglige driften, være ansvarlig overfor styret, påse at driften skjedde på forsvarlig teknisk måte, og sørge for at ingen unødvendige kostnader ble belastet selskapet.

Eier hadde ikke en eierstrategi for selskapet. Ifølge styrets og rådets egenerklæringer hadde styret fastsatt en strategi, som rådet var orientert om.

Eier hadde ikke gjort kommunens eierstyringsprinsipper gjeldende for VEAS' datterselskaper. Eier viste til selskapets styreform, og at rådet ivaretok den overordnede styringen og kontrollen med selskapet. Videre viste eier til at gitt dagens organisering, var kommunens handlingsrom til å stille krav om at kommunens eierstyringsprinsipper skulle legges til grunn for datterselskaper, begrenset. Ifølge eier hadde det vært større avstand i oppfølgingen av VEAS enn det hadde vært om VEAS hadde vært et aksjeselskap. Det ble videre vist til at VEAS Næringspark AS var en eiendom, samt at VEAS Marked AS var i oppbygging under store deler av kontrollperioden. Det hadde dermed vært liten aktivitet i datterselskapene i perioden.

I brev til Kommunerevisjonen datert 14. juni 2021, som handlet om kriterier, viste eier til at vedtektene, overenskomsten og § 27 i gammel kommunelov ga eier et annet og til dels trangere handlingsrom for å utøve aktiv eierstyring enn i et ordinært aksjeselskap, der kommunen hadde tilsvarende eierandel som i VEAS. Ifølge eier la gjeldende overenskomst og vedtekter langt på vei til grunn at det måtte være konsensus mellom eierne når det gjaldt retningsvalg og styring av selskapet. Oslo kommune kunne derfor ikke, selv om eierandelen var på 70,5 prosent, alene legge føringer for selskapet, herunder for resultatmål, vedtekter, felles kriterier for valg av styre, og rådsmedlemmers ivaretagelse av samfunnsansvar med videre. Videre påpekte eier at kommunen ikke hadde den samme muligheten til å direkte påvirke de beslutningene som

ble fattet i selskapets øverste organ (rådet), siden kommunen kun var indirekte representert gjennom rådsmedlemmene som ble oppnevnt for fire år av gangen. I et ordinært aksjeselskap ville byrådsavdelingen selv deltatt på generalforsamlingen og utøvd sin eiermyndighet direkte. Ifølge eier var dette en av årsakene til at kommunen over tid hadde ønsket å gjøre VEAS om til aksjeselskap.

Rådets og styrets egenerklæringer bekreftet at eier ikke hadde bedt VEAS om å følge Oslo kommunes eierstyringsprinsipper, via kommunens rådsmedlemmer eller på annen måte. Ifølge rådets Oslo-representanter hadde de heller ikke fått instruksjoner fra eier i andre sammenhenger. Ifølge egenerklæringene fra styret i VEAS, og styrene i datterselskapene, praktiserte VEAS at styrende dokumenter og prosedyrer ble gjort gjeldende i hele konsernet ved hjelp av et kvalitetssystem. Selskapet opplyste at det hadde en årlig prosess, der mål og delmål ble identifisert og dokumentert i kvalitetssystemet.

Eier hadde ikke foretatt risikoanalyser om selskapets måloppnåelse, men viste i egenerklæringen til at selskapet gjorde risikovurderinger av forhold som kunne true den løpende driften, og dermed formålet med selskapet.

4.3.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Eier hadde satt mål, herunder effektivitetsmål, for selskapet i vedtektene. Eier hadde ikke sørget for at Oslo kommunes eierstyringsprinsipper var gjort gjeldende i datterselskapene. Kommunerevisjonen ser at VEAS ble styrt gjennom et konsensusorientert samarbeid, men mener Oslo kommune likevel hadde anledning til å ta initiativ til og fremme forslag for rådet på områder som oppfattes som viktige for kommunen.

4.4 Eiers informasjon om selskapets måloppnåelse

4.4.1 Kriterier

- Det bør gjennomføres kontaktmøter mellom eier og VEAS for å informere eier om måloppnåelse og for å ta opp aktuelle problemstillinger for VEAS.
- Eier bør sikre seg nødvendig rapportering fra VEAS.

4.4.2 Faktabeskrivelse

Kontaktmøter

Både eier, rådet og styret oppga i egenerklæringene at Oslo kommune ikke hadde gjennomført faste kontaktmøter i undersøkelsesperioden. Eier viste til at selskapets administrerende direktør deltok på samlinger for etatsdirektører og administrerende direktører i sektoren. Styrene i datterselskapene møtte, ifølge egenerklæringen, Oslo kommune i etatsledersamlinger i regi av Byrådsavdeling for miljø og samferdsel.

Videre var det, ifølge eier, avholdt møter med selskapets administrasjon og styremedlemmer som omhandlet omdannelse av VEAS til et aksjeselskap. Styrets nestleder, utpekt av Oslo kommune, bekreftet at det ved noen anledninger var avholdt møter med Oslo kommune. Styret og rådet viste i egenerklæringene til at Asker og Bærum kommuner avholdt årlige eiermøter med selskapet, der styreleder og administrerende direktør deltok. Ifølge rådets egenerklæring opplevde rådet at Asker og Bærum kommuner utøvde et mer aktivt eierskap enn Oslo kommune, og at

representanter for disse kommunene noen ganger deltok som observatører i styre- og rådsmøter.

Rapportering

Eier viste til at selskapet, som et § 27 selskap, var organisert med et råd som øverste organ, og at det var rådet som godkjente VEAS' årsberetning. Byrådsavdelingen mottok dermed ikke årsberetningen for behandling, slik tilfellet ville vært i et aksjeselskap der kommunen deltok på generalforsamlingen. Ifølge eiers og styrets egenerklæringer hadde Oslo kommune etterspurt særskilt informasjon, eller rapportering, i noen tilfeller, blant annet i forbindelse med omdannelsen til aksjeselskap, noen uønskede hendelser, biogassatsing og koronaberedskap.

Det fremgikk av VEAS' årsberetninger for 2018 og 2020 blant annet at virksomhetens mål for rensing av avløpsvann var dekket, og at budsjetttrammene var overholdt. Det fremgikk av årsberetningen for 2019 at virksomhetens mål for rensing av avløpsvann var delvis oppnådd, og at budsjetttrammene var overholdt.

4.4.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Eier hadde ikke gjennomført faste kontaktmøter med selskapet for å få informasjon om måloppnåelse. Eier innhentet i liten grad rapportering om virksomheten. Dette var også tilfellet ved Kommunerevisjonens eierskapskontroll i 2015. Kommunerevisjonen ser at selskapet hadde en særskilt styringsform, men mener det likevel kunne være relevant for kommunen å få informasjon om selskapets måloppnåelse. Kommunerevisjonen mener dette var særlig viktig gitt VEAS' samfunnskritiske funksjon.

4.5 Samfunnsansvar

4.5.1 Kriterier

- Byråden bør følge opp at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar i tråd med byrådssak 273/11. Tilsvarende gjelder for VEAS overfor datterselskaper. Dette omfatter å følge opp at VEAS/datterselskapene
 - har utarbeidet et etisk regelverk som minst tilsvarende de etiske reglene for ansatte i Oslo kommune som bystyret har vedtatt
 - arbeider aktivt for å hindre misligheter og korrupsjon og for at driften er i samsvar med kommunens mål og interesser
 - har et avklart forhold til lov om offentlige anskaffelser
 - har planer og systemer for HMS-arbeid
 - er bevisst sitt miljøansvar
 - er bevisst på likestilling

4.5.2 Faktabeskrivelse

Eier viste til at det var rådets oppgave å godkjenne instruks for selskapets administrasjon. Byrådsavdelingen var kjent med at det var utarbeidet etiske regler for selskapet. Byrådsavdelingen var også kjent med at selskapet hadde gjort et arbeid på flere av områdene som var definert under samfunnsansvar. Utover dette hadde ikke eier informasjon om selskapets ivaretagelse av samfunnsansvar. Som nevnt mottok ikke eier VEAS' årsberetning, og eier hadde ikke bedt VEAS gjøre eierstyringsprinsippene (byrådssak 273/11) gjeldende i styringen av datterselskapene.

Ifølge rådets egenerklæring hadde eier ikke gitt noen føringer overfor rådet, men VEAS hadde utarbeidet en egen prosedyre for ivaretagelse av samfunnsansvar. Videre hadde VEAS, på eget initiativ, gjort selskapets etiske retningslinjer og prosedyren for samfunnsansvar gjeldende også for datterselskapene. Styret bekreftet i sin egenerklæring at eier ikke hadde hatt særskilt oppfølging av selskapets ivaretagelse av samfunnsansvar, herunder at de etiske reglene ikke var dårligere enn for ansatte i Oslo kommune. Styret opplyste imidlertid at de anså at de etiske retningslinjene ikke var dårligere enn Oslo kommunes regelverk. Det fremkom også av VEAS' årsberetninger for 2018 og 2019 informasjon om at VEAS hadde gjort et arbeid for å endre VEAS' etiske retningslinjer slik at de samsvarte med eierkommunenes etiske retningslinjer.

Ifølge styrets egenerklæring hadde styret i 2019 hatt en gjennomgang av hvordan VEAS overholdt prosedyren for samfunnsansvar. Videre hadde VEAS, etter initiativ fra styret, hatt en gjennomgang av Oslo-modellen for anskaffelser, og undersøkt i hvilken grad selskapet fulgte de samme prinsippene. Konklusjonen var at det var godt samsvar mellom VEAS' regelverk og Oslo-modellen.

Ifølge styrets egenerklæring ble det rapportert om samfunnsansvar i VEAS' årsberetning, men det ble ikke rapportert direkte på annen måte. En gjennomgang av selskapets årsberetninger i undersøkelsesperioden viste at de hadde enkelte punkter om temaer innen samfunnsansvar, som arbeidsmiljø, sykefravær, endring i etiske retningslinjer slik at de samsvarte med eierkommunenes etiske retningslinjer, forholdet til ytre miljø, personell og likestilling.

4.5.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Eier hadde ikke fulgt opp at selskapet ivaretok sitt samfunnsansvar. Tilsvarende gjaldt for VEAS overfor datterselskapene. Eier viste til at det var rådet som godkjente instruks for selskapet. Kommunerevisjonen merker seg at VEAS, uavhengig av eier, hadde en egen prosedyre for samfunnsansvar. VEAS hadde også tatt initiativ til en gjennomgang av selskapets etiske regelverk opp mot eierkommunenes regelverk, og en gjennomgang av eget regelverk opp mot Oslo-modellen.

4.6 Opplysninger til bystyret og ivaretagelse av bystyrets føringer

4.6.1 Kriterier

- Byrådet bør fremme selskapets årsberetning og årsregnskap til bystyret.
- Eier/byrådet bør informere bystyret om andre vesentlige saker som berører eller har sentral betydning for iverksetting av politiske vedtak som gjelder selskapet.
- Eier skal påse at vedtak som treffes av bystyret, blir iverksatt.

4.6.2 Faktabeskrivelse

Årsberetning og årsregnskap

Byrådet hadde ikke fremmet selskapets årsberetning og årsregnskap til bystyret. Ifølge eier ville det bli aktuelt etter omdannelsen til aksjeselskap. Det ble gitt noe informasjon om VEAS i årsberetningen til Vann- og avløpsetaten, som ble behandlet av samferdsels- og miljøutvalget. Det stod blant annet følgende i etatens årsberetninger 2018–2020:

Etaten har ingen rolle i selskapets styrende organer, men har faglig dialog med selskapet og eierkommunene. VAV dekker utgiftene for Oslos andel av VEAS, som tar imot og behandler avløpsvann fra vestlige bydeler.

Informasjon om andre vesentlige saker

Ifølge eiers egenerklæring ble følgende byrådssaker om VEAS fremmet i undersøkelsesperioden:

- Byrådssak 58/18 VEAS - *Etablering av selskap for foredling og salg av biogass*, som gjaldt opprettelsen av Veas Gass AS. Saken ble behandlet av finansutvalget 12. april 2018 (sak 43) og av bystyret 25. april 2018 (sak 109).
- Byrådssak 297/19 *Godkjenning av avtale mellom Nesodden kommune og Vestfjorden Avløpsselskap (VEAS) om levering av avløpsvann*. Saken ble behandlet av samferdsels- og miljøutvalget 20. november 2019 (sak 105) og av bystyret 11. desember 2019 (sak 111).

Iverksetting av bystyrets vedtak

Føring som gjaldt VEAS Gass AS

I vedtaket om etableringen av VEAS Gass AS fremgikk det at Oslo kommune sluttet seg til rådet i VEAS' anmodning om å etablere et eget aksjeselskap med arbeidsnavn VEAS Gass AS, nåværende VEAS Marked AS. Det stod videre i vedtaket:

Det forutsettes at styrings- og rapporteringsstruktur gir tilfredsstillende demokratisk innsyn og kontroll.

Eier viste til selskapets vedtekter og at VEAS, som et § 27-selskap, var en «særkonstruksjon», at styringen var satt ut til et råd, og at kommunens handlingsrom for styring følgelig var mindre. Rådet skulle følge opp selskapet (godkjenne budsjett og regnskap mv.). Medlemmene av dette organet var oppnevnt av eierkommunene, det vil si at de enten ble valgt av kommunestyrene direkte, eller av den som kommunestyret hadde delegert fullmakt til. Ifølge eier ble den demokratiske kontrollen av VEAS Gass AS utøvet gjennom den kontrollen som rådet utøvet.

Føringer som gjaldt VEAS' låneopptak og investeringer

Eier viste i egenerklæringen til bystyrets behandling av byrådssak 35/2014 *Godkjenning av låneopptak i Vestfjorden Avløpsselskap (VEAS) - for 2014*, som ble behandlet av bystyret 2. april 2014 (sak 80). Under overskriften «Saken gjelder» stod det:

I denne saken innstilles det fra byrådet om å godkjenne et låneopptak på 113,6 mill. kr til investeringer i 2014, hvorav Oslo kommunes andel utgjør 80,1 mill. kr.

VEAS melder om behov for ytterligere låneopptak i perioden 2015–2019 på totalt 750,9 mill. kr. Dette vil bli behandlet i de årlige budsjettprosessene til Oslo kommune.

Bystyret fattet følgende vedtak som gjaldt låneopptak og investeringer:

1. Oslo kommune godkjenner et låneopptak i VEAS for 2014 på 113,6 mill. kr. Lånet tas opp med en øvre låneramme på 864,5 mill. kr.
2. Investeringer i VEAS skal behandles i årlige budsjettbehandlinger fram til investeringene er ferdigstilt i 2019.

Når det gjaldt investeringer i VEAS, hadde det ifølge eier ikke gått egne saker til bystyret om dette. Eier opplyste at det som var gitt av informasjon, var gitt i de årlige budsjettene og var relativt overordnet. En gjennomgang av byrådets forslag til budsjett for 2018, 2019 og 2020 viste at det var gitt noe informasjon om VEAS' investeringer under kapitlet for Vann- og avløpsetaten, under «spesifiserte rammeendringer». I byrådets budsjettforslag for 2018 var det oppført en økning på 5 millioner til rehabilitering av

VEAS, i budsjettforslaget for 2019 en økning på 8 millioner til rehabilitering av VEAS og i budsjettforslaget for 2020 en økning på 12 millioner til rehabilitering av VEAS. Utover dette var det ikke informasjon om VEAS' låneopptak og investeringer i perioden.

VEAS opplyste at det var tatt opp lån innenfor rammen som var benyttet til ulike investeringer. Låneopptaket hadde fluktuert over tid, men hadde ikke oversteget den øvre lånerammen på 864,5 millioner kroner. Det fremgikk av VEAS' årsberetning for 2018 at selskapet i 2018 hadde investeringer for 82,2 millioner kroner, og at lån utgjorde 63,7 millioner av finansieringen (77 prosent). Det fremgikk av VEAS' årsberetning for 2019 at selskapet i 2019 hadde investeringer for 165,8 millioner kroner, og at lån utgjorde 122,1 millioner kroner av finansieringen (73 prosent).

Føring som gjaldt omdannelse til aksjeselskap

Byrådssak 35/2014 *Godkjennelse av låneopptak i Vestfjorden Avløpsselskap (VEAS) - for 2014* inneholdt også følgende føring:

Bystyret ber byrådet om å arbeide for omdanning av VEAS til et aksjeselskap.

Eier rettet i 2016 en henvendelse til de to andre eierkommunene som gjaldt omdannelse av VEAS til aksjeselskap, uten at det resulterte i enighet mellom eierkommunene om å omdanne VEAS til et aksjeselskap. Anmodningen om å arbeide for å gjøre om VEAS til aksjeselskap var ifølge eier ivaretatt ved at byrådssaken 141/21 *Omdanning av Vestfjorden avløpsselskap til aksjeselskap* ble lagt frem. Som nevnt ovenfor fattet bystyret vedtak om å omdanne VEAS til et aksjeselskap i møte 8. september 2021 (sak 220).

4.6.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Byrådet hadde ikke fremmet årsberetning og årsregnskap om VEAS til bystyret, men Kommunerevisjonen merker seg at det var gitt noe informasjon om VEAS gjennom rapportering fra Vann- og avløpsetaten. Dette var også tilfellet ved Kommunerevisjonens eierskapskontroll i 2015.

Byrådet hadde i undersøkelsesperioden, ved to anledninger, fremmet saker som berørte selskapet.

Med hensyn til føringen om at det forutsettes at styrings- og rapporteringsstruktur gir tilfredsstillende demokratisk innsyn og kontroll i VEAS Gass AS, viser eierskapskontrollen at eier ikke hadde gjennomført faste kontaktmøter med selskapet for å få informasjon om måloppnåelse, jf. kapittel 4.4. Videre innhentet eier i liten grad rapportering om virksomheten, jf. kapittel 4.4. I lys av den begrensede informasjonen som eier og bystyret mottok om selskapet og datterselskapene, stiller Kommunerevisjonen spørsmål ved om føringen ble fulgt opp.

Eier hadde i liten grad gitt informasjon til bystyret om investeringer i VEAS, jf. bystyrets vedtak om låneopptak og investeringer.

Eier hadde i undersøkelsesperioden ivaretatt bystyrets føring om å jobbe med å omdanne VEAS til aksjeselskap.

5. Kommunerevisjonens konklusjon

Kommunerevisjonen har i denne undersøkelsen vurdert om kommunens eierinteresser i VEAS, og dets to datterselskaper, har blitt utøvet i samsvar med bystyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring i perioden 2018–2020. Vi har også undersøkt i hvilken grad eiers føringer, herunder om byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, er blitt gjort gjeldende i de to datterselskapene. I tillegg har Kommunerevisjonen undersøkt om varslede tiltak etter rapport 9/2015 var iverksatt. Byråden for miljø og samferdsel hadde ansvaret for eierskapsutøvelsen.

Eier varslet tiltak rettet mot noen av, men ikke alle, de forholdene Kommunerevisjonen påpekte i 2015. Flere av de varslede tiltakene etter rapport 9/2015 var iverksatt. Andre tiltak var ikke iverksatt: Oslos eierstyringsprinsipper var ikke lagt til grunn i styringen av VEAS. Eier synes ikke å ha informert nye råds- og styremedlemmer om mål for vann- og avløpstjenester til innbyggerne, eller om kommunens prinsipper for eierstyring. Kommunen hadde ikke gitt bedre informasjon om VEAS til bystyret.

Når det gjelder eierskapsutøvelsen i perioden 2018–2020, var den på flere områder i samsvar med relevante krav og føringer. Eierskapskontrollen viste at de gjeldende vedtektene tilfredsstilte de fleste kravene for § 27-samarbeid i den tidligere kommuneloven. Eier hadde ivaretatt Oslo kommunes eierstyringsprinsipp om balansert kjønnsfordeling i den delen av styret og rådet som var valgt av Oslo. Kommunerevisjonen merker seg at eier hadde gjennomført noe opplæring i undersøkelsesperioden. Videre var eiers mål for VEAS, herunder effektivitetsmål, innarbeidet i selskapets vedtekter. Byrådet hadde i undersøkelsesperioden, ved to anledninger, fremmet saker til bystyret som berørte selskapet. Eier hadde ivaretatt bystyrets føring om å jobbe med en omdannelse av VEAS til aksjeselskap, blant annet gjennom utforming av nye vedtekter. Bystyret fattet vedtak om å omdanne VEAS til et aksjeselskap i møte 8. september 2021 (sak 220).

Undersøkelsen viste samtidig at eierskapsutøvelsen på andre områder ikke var i tråd med krav og føringer:

- Vedtektene hadde enkelte mangler, og det var en uklarhet knyttet til rådets myndighet til låneopptak. Dette var også tilfellet ved Kommunerevisjonens eierskapskontroll i 2015.
- Eier hadde ikke evaluert selskapets råd eller styre.
- Eier hadde ikke sørget for at Oslo kommunes eierstyringsprinsipper var gjort gjeldende i VEAS' datterselskaper.
- Eier hadde ikke gjennomført faste kontaktmøter med selskapet for å få informasjon om måloppnåelse.
- Eier innhentet i liten grad rapportering om virksomheten.
- Eier hadde ikke fulgt opp at selskapet ivaretok sitt samfunnsansvar. Tilsvarende gjaldt for VEAS overfor datterselskapene.
- Eier hadde ikke fremmet årsberetning og årsregnskap om VEAS til bystyret. Det var gitt noe informasjon om VEAS gjennom rapportering fra Vann- og avløpsetaten.
- Kommunerevisjonen stiller spørsmål ved om bystyrets vedtak om VEAS Gass AS (nå VEAS Marked AS) var fulgt opp.
- Eier hadde i liten grad gitt informasjon til bystyret om investeringer i VEAS, jf. bystyrets vedtak om låneopptak og investeringer.

6. Uttalelse fra byråden for miljø og samferdsel

Rapporten ble sendt til uttalelse til byråden for miljø og samferdsel 19. august 2021. Rapporten ble også sendt til rådet og styret i VEAS, og styrene i VEAS Marked AS og VEAS Næringspark AS, med mulighet for uttalelse. Selskapene ønsket ikke å avgi uttalelse.

Kommunerevisjonen mottok uttalelse fra byråden miljø og samferdsel 9. september 2021.

I det følgende presenteres en oppsummering av byrådets uttalelse, samt Kommunerevisjonens vurdering av denne. Uttalelsen følger i sin helhet i vedlegg 2.

6.1 Byrådets uttalelse

Byråden viser i sin uttalelse til at VEAS er organisert etter § 27 i gammel kommunelov, og at selskapets øverste organ er rådet. Videre viser byråden til at byrådsavdelingen ikke er direkte representert i selskapets øverste organ og dermed heller ikke direkte involvert i de beslutninger som fattes der. Ifølge byråden gir den indirekte styringsformen et annerledes og til dels begrenset handlingsrom for styring, sammenlignet med hva tilfellet ville vært i et aksjeselskap hvor byrådsavdelingen selv deltar på generalforsamlingen og stemmer i forhold til kommunens eierandel.

Byråden har merket seg de forhold Kommunerevisjonen tar opp, og ser at oppfølgingen av selskapet kunne ha vært tettere. Byråden viser til at det har blitt arbeidet med å vurdere omgjøring av VEAS til aksjeselskap, og at bystyret i møte 8. september 2021 besluttet å omgjøre selskapet i tråd med vedtaksforslagene fra byrådet.

Byråden uttaler at denne omdanningen vil legge til rette for en tettere oppfølging av selskapet og dermed bedre ivaretagelse av de fleste forhold tatt opp i Kommunerevisjonens rapport. Byråden er videre enig i at informasjonen til bystyret om selskapets virksomhet kunne vært bedre. Selskapets årsberetning og årsregnskap vil derfor fra og med neste år bli lagt frem for bystyret.

6.2 Kommunerevisjonens vurdering

Når det gjelder VEAS' organisering, vil Kommunerevisjonen bemerke at selv om selskapet ikke har hatt generalforsamling, hadde Oslo kommune som eier anledning til å ta initiativ til, og fremme forslag for rådet på områder som oppfattes som viktige for kommunen (jf. kapittel 4.3.3).

Kommunerevisjonen merker seg byrådets utsagn om at omdannelsen av VEAS til aksjeselskap vil legge til rette for en tettere oppfølging av selskapet og bedre ivaretagelse av forholdene som er tatt opp i rapporten.

Kommunerevisjonen merker seg også at selskapets årsberetning fra og med neste år vil bli lagt frem for bystyret.

Referanser

Referanser fra Oslo kommune

Bystyresak 208/92 *Profesjonalisering av styrefunksjonen i Oslo kommune*, behandlet av bystyret 8. april 1992 (sak 208)

Bystyresak 67/99 *Byrådets tertialrapportering til bystyret*, behandlet av bystyret 17. februar 1999

Byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, tatt til orientering av bystyret 25. april 2012 (sak 98)

Eksterne referanser

Lov 2018-06-22-83: Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

LOV 1992-09-25-107: Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

KS (2015): *Anbefaling om eierstyring, selskapsledelse og kontroll*

Norges Kommunerevisorforbund (2018) *Selskapskontroll – med vekt på eierskapskontroll*

Norges Kommunerevisorforbund (2020) RSK 002. *Standard for eierskapskontroll*

Figuroversikt

Figur 1 Organisering av VEAS med datterselskaper 13

Vedlegg 1 Kriterier

Kommunerevisjonen undersøkte i denne eierskapskontrollen kommunens oppfølging av VEAS og datterselskaper. Som fellesbetegnelse for denne oppfølgingen bruker vi begrepet «eieroppfølging» og «eierskapsutøvelse», selv om VEAS er organisert som et kommunalt samarbeid etter tidligere kommunelov § 27. Kommunerevisjonen omtaler også kommunens interesser i selskapet som eierinteresser.

Verken den tidligere kommuneloven § 27 eller overenskomsten og vedtektene i VEAS beskriver krav til eierskapsutøvelsen.

Vedtektene til selskapet fastsetter at det er rådet som er øverste organ, og rådets oppgaver er blant annet å godkjenne budsjett og regnskap, styrets årsmelding, oppnevne revisor og velge styreleder. Dette er oppgaver som i et aksjeselskap tilligger eier i generalforsamling.

Det var byråden for miljø og samferdsel som var eier og utøvde eierskapet på vegne av bystyret.

Ifølge kommuneloven kan kriterier for eierskapsutøvelsen baseres på anerkjente prinsipper for eierskapsutøvelse og kommunale føringer og krav til eierstyringen.

Kriteriene er målestokken som ligger til grunn for Kommunerevisjonens vurderinger av eierskapsutøvelsen. De mest sentrale kildene for kriteriene er:

- kommuneloven av 25. september 1992
- bystyresak 208/92 *Profesjonalisering av styrefunksjonen i Oslo kommune*, behandlet av bystyret 8. april 1992
- byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, tatt til orientering av bystyret 25. april 2012 (sak 98)
- reglement for byrådet
- Kommunesektorens organisasjon (KS) *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll*

Kommunen har ikke spesielle føringer for § 27-samarbeid. Byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper* og bystyresak 208/92 *Profesjonalisering av styrefunksjonen i Oslo kommune* gjelder i utgangspunktet aksjeselskaper og dermed ikke VEAS direkte, men prinsippene vil også kunne brukes her fordi de enten må anses å være generelle med hensyn til styring av eierinteresser eller er i tråd med anerkjente prinsipper for eierstyring. Byråden varsløt etter eierskapskontrollen i 2015 at *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper* (byrådssak 273/11) var relevante i eierstyringen av VEAS.

I tillegg legger Kommunerevisjonen enkelte av KS' anbefalinger til grunn for kriteriene, som uttrykk for beste praksis, på områder der kommunen ikke har lagt spesielle føringer til grunn for utøvelsen av eierskapet.

Bystyret har også delegert byrådet, i egen sak, myndighet til å oppnevne medlemmer til råd og styre i VEAS (bystyresak 172/09). I bystyresak 208/92 vedtok bystyret: «Ved oppnevning av nye styrer ved Oslo kommunes aksjeselskaper, særbedrifter og sykehus

legges kompetansemessige kriterier til grunn, i tråd med det som er beskrevet i denne sak.» Kommunerevisjonen legger til grunn at prinsippet også bør gjelde virksomheter som er etablert etter kommuneloven § 27.

Eierskapskontrollen følger RSK 002 *Standard for eierskapskontroll*.

Vedtekter

VEAS var i undersøkelsesperioden i en omstillingsprosess fra et interkommunalt samarbeid til et aksjeselskap. For perioden 2018–2020 har vi likevel noen kontrollpunkter knyttet til selskapets vedtekter.

Kriterier

Vedtektene skal minst angi

- rådets og styrets sammensetning og hvordan det utpekes
- området for rådets og styrets virksomhet
- hvorvidt deltakerkommunene skal gjøre innskudd til virksomheten
- hvorvidt rådet/styret har myndighet til å ta opp lån eller på annen måte pådra deltakerne økonomiske forpliktelser
- uttreden fra eller oppløsning av samarbeidet

Kilder og utledning

Minstekravene til vedtektene for samarbeid etter kommuneloven av 25. september 1992 § 27 pkt. 2 var:

Vedtektene for det interkommunale styre skal inneholde bestemmelser om:

- a. styrets sammensetning og hvordan det utpekes
- b. området for styrets virksomhet
- c. hvorvidt deltakerkommunene skal gjøre innskudd til virksomheten
- d. hvorvidt styret har myndighet til å ta opp lån eller på annen måte pådra deltakerne økonomiske forpliktelser
- e. uttreden fra eller oppløsning av samarbeidet

Eiers oppnevning av råd og styre

VEAS har et råd som det øverste organet i virksomheten. VEAS utfører lovpålagte krav mht. rensing av avløpsvann, og kommunene har samlet et ubegrenset ansvar for virksomhetens økonomiske disposisjoner. Krav til oppnevning av styrende organer i VEAS bør derfor følge kravene til tilsvarende styrende organer i aksjeselskaper og interkommunale selskaper. Kriterier for valg av medlemmer bør ha som utgangspunkt at kompetansen bør være tilpasset virksomhetens oppgaver og mål.

Kriterier

- Eier bør evaluere selskapets styre/råd opp mot fastsatte mål. Evalueringen bør ta utgangspunkt i rapportering, styrets/rådets egne evalueringer og kontakten for øvrig med selskapet.
- Eier bør sørge for at styrets/rådets totale kompetanse – den formelle og reelle – vurderes ved oppnevning av et nytt styre/råd og/eller nye styre-/rådsmedlemmer, sett ut fra selskapets behov for kompetanse.

- Eier bør sikre at kravene om representasjon av begge kjønn i styret/rådet overholdes.
- Eier bør følge opp at styre-/rådsmedlemmene gis nødvendig opplæring.

Kilder og utledning

I Oslo ble byrådet i bystyrets møte 10. juni 2009 (sak 172) bemyndiget til å oppnevne Oslo kommunes representanter til rådet og styret.

I prinsipp 6 i kommunens eierstyringsprinsipper står det at byrådet vil måle og evaluere selskapenes styrever i forhold til fastsatte mål, ut fra rapporteringen og kontakten for øvrig med selskapene. Kommunerevisjonen legger til grunn at dette innebærer noe mer enn kun å vurdere selskapets resultater. Ifølge kommentarene til prinsipp 9 skal styret evaluere eget arbeid og egen arbeidsform jevnlig. Eiers evaluering av styret bør derfor også omfatte styrets arbeid, og eier bør blant annet basere seg på styrets egne evalueringer.

Bystyret vedtok i bystyresak 208/92 blant annet at det ved oppnevning av styrever skal legges kompetansemessige kriterier til grunn. I byrådssak 273/11 fremgår det av prinsipp 6 at styrets sammensetning skal kjennetegnes av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart.

Det står videre i prinsipp 6 at:

[b]ystyret har vedtatt at rekruttering til styrever i aksjeselskaper skal skje på grunnlag av fagkompetanse og ikke pga. politiske verv eller bakgrunn, jf. bystyresak 208/92 og bystyremelding 2/95.

(...)

Byrådets mål ved valg av styrever er å sette sammen styrekollegier som er best mulig kvalifisert og egnet til å ivareta selskapets formål, virksomhetsområde og kommunens mål for selskapet. Byrådet vil derfor vektlegge og sette sammen profesjonelle styrever der styremedlemmene velges på bakgrunn av fagkompetanse og selskapets behov for kompetanse. Det er styrets totale kompetanse som er grunnlaget for vurderingen, både formell og reell kompetanse. Normalt er det behov for administrasjons-/ lederkompetanse, økonomi/ finanskompetanse og bransje-/ markedskompetanse. Også juridisk kompetanse og god kjennskap til kommunen kan i noen tilfeller være ønskelig/nødvendig. Annen spisskompetanse kan variere fra selskap til selskap.

Det fremgår av byrådssak 273/11 prinsipp 6 at kommunen vil vektlegge mangfold, blant annet i form av balansert kjønnsfordeling, og det vises i den sammenheng til kommunelovens bestemmelser om kjønnsbalanse.

Når det gjelder opplæring, viser både kommunens egne prinsipper og anerkjent teori på området til viktigheten av at styret samlet innehar nødvendig kompetanse. I kommunens prinsipp 9 fremkommer det blant annet at forvaltningen av selskapet stiller krav til styret og dets kompetanse, og at byrådet forventer at styret utvikler sin egen kompetanse på områder det anser som viktige. Dette omfatter også kompetanse innenfor styrearbeid.

KS sier i anbefaling nr. 9, *Sammensetningen av styret*, at det er eiers ansvar å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet, og anbefaler at kommunen sikrer opplæring av styremedlemmene.

Mål og føringer for selskapet

Kriterier

- Eier bør ha satt klare mål og resultatmål. Herunder bør det stilles krav om effektiv drift og at driften skal skje etter bedriftsøkonomiske prinsipper samt andre mål, for eksempel produksjons- eller produktivitetsmål.
- Eier bør sørge for at kommunens eierstyringsprinsipper gjøres gjeldende i datterselskaper.

Kilder og utledning

I byrådssak 273/11 *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper* heter det i punkt 1 i innledningen, på side 2:

Kommunen som eier fastsetter mål og rammer for selskapenes virksomhet gjennom vedtekter, beslutninger på generalforsamlinger, eierstrategier og oppdragsbrev/bestillingsbrev.

Videre heter det:

Det er utarbeidet eierstrategier for noen selskaper, mens andre får styringssignaler gjennom tildelingsbrev (for eksempel Ruter), bestilling av tjenester eller krav til avkastning på forvaltet kapital (for eksempel forsikringsselskapene).

Byrådssaken fastsetter dermed ikke at mål og rammer for selskapet bør samles i en eierstrategi.

Det fremkommer videre i byrådssakens prinsipp 1 at kommunen vil sette resultatmål for selskapene, og at styret har ansvar for å realisere disse. Byrådssaken sier videre at:

Prinsippet fastslår at kommunen vil være en tydelig eier som setter mål og stiller krav til selskapenes styre og ledelse. Målene/kravene må imidlertid tilpasses kommunens formål med eierskapet i det enkelte selskap. Styret har det fulle ansvar for forvaltningen av selskapet og derved også ansvaret for å realisere eiernes målsettinger. Byrådet vil derfor blant annet arbeide for å gi selskapene klare og mest mulig entydige formål, eksempelvis gjennom en klart avgrenset kjernevirksomhet, jf. selskapenes vedtekter.

På side 7 i byrådssaken er målene for selskaper der Oslo kommune har sektorpolitiske mål, nærmere omtalt. Her heter det:

For selskaper der kommunen har sektorpolitiske formål med sitt eierskap, vil byrådet stille krav om effektiv drift, og at driften av selskapene skjer etter bedriftsøkonomiske prinsipper. Byrådet vil også stille andre mål/krav til disse selskapene, eksempelvis produksjons- eller produktivitetsmål. Det kan skje gjennom bruk av ulike styringsvirkemidler som eksempelvis vilkår i avtaler om tjenestekjøp, eller tildelingsbrev til selskaper som mottar tilskudd fra kommunen.

Byrådssak 273/11 slår videre fast at prinsippene for eierstyring i utgangspunktet gjelder alle aksjeselskaper kommunen har eierskap i. Utøvelsen må imidlertid tilpasses kommunens mål med eierskapet og eierandelen i det enkelte selskap. Kommunerevisjonen legger til grunn at eierstyringsprinsippene også gjelder for styringen av datterselskaper.

Eiers informasjon om selskapets måloppnåelse

Kriterier

- Det bør gjennomføres kontaktmøter mellom eier og VEAS for å informere eier om måloppnåelse og for å ta opp aktuelle problemstillinger for VEAS.
- Eier bør sikre seg nødvendig rapportering fra VEAS.

Kilder og utledning

Mens det er krav om at årsoppgjørene fra aksjeselskaper og kommunale foretak skal legges frem, har ikke bystyret satt noe rapporteringskrav til interkommunale samarbeid, som VEAS. Med begrunnelse i at VEAS utfører lovpålagte oppgaver, at VEAS har datterselskaper, og at kommunene samlet har et ubegrenset ansvar for VEAS, bør rapportering til eier, slik Kommunerevisjonen ser det, minst følge kravene til aksjeselskaper og kommunale foretak.

I byrådssak 273/11, *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, heter det følgende i kommentarene til prinsipp 1, på side 7:

Byrådet forventer rapportering om selskapets måloppnåelse gjennom årsberetning, årsregnskap og i kvartalsrapporter med regnskap. Kommunen vil fastsette særskilte krav til rapportering fra selskaper som mottar tilskudd fra kommunen. Gjennom kontaktmøter med selskapene kan byrådet bli informert om måloppnåelsen og aktuelle problemstillinger, jf. pkt. 4.3 nedenfor. Byrådet vil måle og evaluere selskapenes styrer i forhold til fastsatte mål ut fra rapporteringen og kontakten for øvrig med selskapene.

Gjennom kontaktmøter med selskapene kan byrådet bli informert om måloppnåelsen og aktuelle problemstillinger, jf. pkt. 4.3 nedenfor.

I punkt 4.3 i tilknytning til prinsipp 3 (Eierbeslutninger og vedtak skal foretas på generalforsamlingen), på side 9, heter det:

For gjensidig informasjonsutveksling og diskusjon mellom kommunen og selskapene om selskapenes resultater, utvikling og planer er det hensiktsmessig å etablere jevnlig kontaktmøter. Det kan også arrangeres eier-/ strategiseminarer der eier møter selskapets styre og daglige ledelse til samtaler om strategiske planer og eiers synspunkter på disse. Dialogen mellom eier og styre er også nødvendig ved viktige, prinsipielle og/eller strategiske beslutninger.

Ettersom prinsippene gjelder alle selskaper der kommunen har eierskap, legger Kommunerevisjonen til grunn at kommunen som eier bør sørge for å rapportere relevant informasjon fra datterselskaper der kommunen har bestemmende innflytelse.

I KS' anbefaling nummer 6 heter det blant annet:

KS anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapet. Et eiermøte er et møte mellom representanter fra kommunen som eier, styret og daglig leder for selskapet.

Det står også:

Et eiermøte er ikke lovregulert og er bare en uformell arena der det ikke skal treffes vedtak. I tillegg bør det ikke legges føringer eller «gjs signaler» i eiermøtene som kan anses å gripe inn i styrets myndighetsområde. Eiermøtene er uforpliktende for eierne og selskapet.

Samfunnsansvar

Kriterier

- Byråden bør følge opp at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar i tråd med byrådssak 273/11. Tilsvarende gjelder for VEAS overfor datterselskaper.

Dette omfatter å følge opp at VEAS/datterselskapene

- har utarbeidet et etisk regelverk som minst tilsvarer de etiske reglene for ansatte i Oslo kommune som bystyret har vedtatt
- arbeider aktivt for å hindre misligheter og korrupsjon og for at driften er i samsvar med kommunens mål og interesser
- har et avklart forhold til lov om offentlige anskaffelser
- har planer og systemer for HMS-arbeid
- er bevisst sitt miljøansvar
- er bevisst på likestilling

Kilder og utledning

Prinsipp 2 i byrådssak 273/11, *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper*, fastslår at selskapene skal være bevisst sitt samfunnsansvar.

Kjerneverdier er blant annet å verne om miljøet og å sikre gode sosiale forhold. Det fremgår av byrådssaken at eier forventer

- at selskapene skal ha etiske regler som minst tilsvarer kommunens etiske regler, jf. bystyrevedtak 392/07 (og byrådssak 1189/07)
- at selskapene skal arbeide aktivt for å hindre misligheter og korrupsjon, og at styrene iverksetter tiltak, rutiner og systemer som sikrer en forsvarlig økonomistyring og god intern kontroll i selskapene
- at selskapene skal bidra til økt verdiskaping ved å gjennomføre gode prosesser ved anskaffelser – styrene må avklare om selskapet omfattes av lov om offentlige anskaffelser, og eventuelt påse at dette regelverket etterleves
- at selskapene har planer og systemer for HMS-arbeidet, og at det gjøres et systematisk arbeid for å sikre et godt og trygt arbeidsmiljø (det samme gjelder sikkerhet for befolkningen for øvrig, der forebyggende tiltak skal vektlegges)
- at selskapene skal være bevisst sitt miljøansvar gjennom effektiv bruk av ressursene og minimalisering av påvirkningen på det ytre miljøet – miljøeffektiv drift (selskapene oppfordres til å miljøsertifisere egen virksomhet, og ved anskaffelser skal selskapene være bevisst de miljømessige konsekvensene og stille miljøkrav til sine leverandører)
- at selskapene/styrene er bevisst på likestilling (kjønn, minoriteter, eldre og yrkeshemmede) i forvaltningen av selskapene
- at selskapene sikrer egen drift, egne ansatte og eget nærmiljø mot ulykker, det vil si at selskapene har god sikkerhetskultur

Byrådet forventer at styrene tar temaene inn i årsplanen for styret og har en planmessig behandling av hvert enkelt tema i løpet av året. Byrådet forventer at selskapene redegjør for sitt arbeid på disse områdene i årsberetningen, og påpeker at temaene også bør være en del av den ordinære kommunikasjonen mellom kommunen og selskapene.

Som tidligere omtalt slår byrådssak 273/11 fast at prinsippene for eierstyring i utgangspunktet gjelder alle aksjeselskaper kommunen har eierskap i, men at utøvelsen må tilpasses kommunens mål med eierskapet og eierandelen i det enkelte selskap.

Kommunerevisjonen legger derfor til grunn at forventningene som er omtalt, også gjelder datterselskaper der kommunen har bestemmende innflytelse.

KS' anbefaling nummer 18 fastslår:

Eier bør påse at selskapsstyret utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften.

Opplysninger til bystyret og ivaretagelse av føringer

Kriterier

- Byrådet bør fremme selskapets årsberetning og årsregnskap til bystyret.
- Eier/byrådet bør informere bystyret om andre vesentlige saker som berører eller har sentral betydning for iverksetting av politiske vedtak som gjelder selskapet.
- Eier skal påse at vedtak som treffes av bystyret, blir iverksatt.

Kilder og utledning

Bystyrets vedtak fra 17. februar 1999 (sak 67) om byrådets tertialrapportering til bystyret slår fast at byrådet skal sørge for ivaretagelse av opplysningsplikten til bystyret ved fremming av årsberetning, referat fra generalforsamling og regnskap for aksjeselskapet som egne orienteringssaker til bystyret.

Kommunerevisjonen legger til grunn at vedtaket innebærer at opplysningsplikten overfor bystyret primært ivaretas gjennom å fremme selskapets årsberetning og regnskap på lik linje med andre selskaper der kommunen har en stor eierandel og eierinteresser. I tillegg synes det rimelig å forutsette at bystyret også skal holdes informert om andre vesentlige saker.

Det heter i Reglement for byrådet § 3:

Byrådet skal påse at saker som legges fram for folkevalgte organer er forsvarlig utredet og at saker er koordinert de enkelte byråder imellom før det fattes vedtak i saken. Utredningen skal gi et faktisk og et rettslig grunnlag for å treffe vedtak.

Byrådet skal påse at vedtak som treffes av folkevalgte organer blir iverksatt uten ugrunnet opphold. Hvis byrådet blir oppmerksom på faktiske eller rettslige forhold som har sentral betydning for iverksettingen av vedtaket, skal byrådet gjøre det folkevalgte organet oppmerksom på dette på en egnet måte.

Byrådet og byrådenes instruksjonsmyndighet overfor underliggende virksomheter utøves gjennom vedkommende byrådsavdeling, jf. § 1 tredje ledd.

Byrådet skal minst én gang i halvåret rapportere til bystyret om vedtak i saker som har prinsipiell betydning.

Prinsipp 2 i *Oslo kommunes prinsipper for god eierstyring av aksjeselskaper* (byrådssak 273/11) fastslår:

Byrådet vil være åpen om kommunens eierskap i aksjeselskapene. Byrådet mener det vil bidra positivt til selskapenes utvikling og kommunens omdømme som eier at investorer, kreditorer og andre interesserte får kjennskap til kommunens målsettinger med, og forvaltning av, eierskapet. Byrådet vil derfor informere om eierskapsforvaltningen gjennom årlige fremleggelse av selskapenes årsberetninger og regnskaper for bystyret.

Vedlegg 2 Uttalelse fra byråden for miljø og samferdsel

Byrådsavdeling for miljø og samferdsel

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 3
0663 OSLO

Unntatt offentlighet
Offl. § 5 andre ledd

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
21/2274 - 13

Saksbeh.:
Jan Tore Hanssen, 416 97 653

Dato:
09.09.2021

Eierskapskontroll av VEAS og datterselskaper. Rapport til uttalelse

Jeg viser til Kommunerevisjonens brev datert 19.08.2021 med vedlagt rapport, om eierskapskontroll av VEAS og datterselskaper.

Jeg vil innledningsvis vise til at VEAS i dag er organisert som et samarbeid etter § 27 i gammel kommunelov. Dette innebærer at selskapets øverste organ er rådet, som består av medlemmer oppnevnt av Asker, Bærum og Oslo kommuner. Byrådsavdelingen er som følge av dette ikke direkte representert i selskapets øverste organ, og er dermed heller ikke direkte involvert i de beslutninger som fattes der. Dette er annerledes i et aksjeselskap, hvor byrådsavdelingen selv deltar på generalforsamlingen og stemmer i forhold til sin eierandel. Den indirekte styringsformen en har i dag for VEAS, gir et annerledes og til dels begrenset handlingsrom for styring, sammenlignet med hva tilfellet ville vært i et aksjeselskap.

Jeg har for øvrig merket meg de forhold kommunerevisjonen tar opp, og ser at oppfølgingen av selskapet kunne ha vært tettere. I samme periode har det imidlertid blitt arbeidet med å vurdere omgjøring av VEAS til aksjeselskap. Sak om dette er fremmet for bystyret jf. byrådssak 149/21 om omdanning av Vestfjorden avløpselskap til aksjeselskap, og i møte 08.09.2021 besluttet bystyret å omgjøre selskapet i tråd med vedtaksforslagene i byrådssaken. Det er min vurdering at denne omdanningen vil legge til rette for en tettere oppfølging av selskapet og dermed bedre ivaretagelse av de fleste forhold tatt opp i kommunerevisjonens rapport. Jeg er videre enig i at informasjonen til bystyret om selskapets virksomhet kunne vært bedre. Selskapets årsberetning og årsregnskap vil derfor fra og med neste år bli lagt frem for bystyret.

Når det gjelder de enkelte spørsmål som er stilt i ovennevnte brev datert 19.08.2021 skal følgende bemerkes:

1. Har informasjonen om prosjektets hensikt vært tilstrekkelig klar?

Svar:
Ja.

þ

- 2. Har byråden kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller data som kan ha betydning for rapportens konklusjoner? I tilfelle hvilke?**

Svar:
Nei.

- 3. Har byråden kommentarer til kriteriene for eierskapskontroll som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner? I tilfelle hvilke?**

Svar:
Nei.

- 4. Hva er byrådets samlede vurdering av rapportens konklusjoner?**

Svar:
Jeg har ingen vesentlige merknader til rapportens konklusjoner.

- 5. Vil byråden vurdere, og eventuelt iverksette, tiltak på bakgrunn av rapportens vurderinger og konklusjoner? I tilfelle hvilke?**

Svar:
Se omtale innledningsvis.

- 6. Hvilket tidsperspektiv gjelder for iverksettelse og gjennomføring av eventuelle tiltak?**

Svar:
Det vil bli arbeidet med sikte på å omgjøre VEAS til aksjeselskap med virkning fra 01.01.2022.

- 7. Oppfattes rapporten som nyttig? Oppgi gjerne begrunnelse hvis dette ikke allerede har framkommet som svar på ovenstående spørsmål.**

Svar:
Ja.

- 8. Hvordan vurderes rapportens oppbygning og språkbruk?**

Svar:
Jeg har ingen merknader til rapportens oppbygning eller språkbruk

Med vennlig hilsen

Sirin Hellvin Stav
byråd